

ดอกไผ่ใบจรรณคดีไทย ๑๘

โดย บัณฑลอบ ๕๗ 27

๖๘ มะปริง

ยูงยางกร่างไกรใบหนา

พืลังกาสาภาหลงแลงโดชิง

โองกางตันลางตะลึงปลิง

ลั่วนเหลาลางลึงมะปริงกระทิงทองหลาง

วรรณคดี : พรรณพฤษยา

พระประพันธ์ : พระยาตรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)

ต้นมะปริง *Bouea oppositifolia*

วงศ์ละอองเคียว *Amacardiaceae*

ชื่อสามัญ Marin fruty tree

ชื่ออื่นมี ต้นปริง Plum mango

ถิ่นกำเนิด เขตร้อนชื้น พืชเอเชีย ใน Southeast Asia นี้ มีมากใน
ไม้ต้นใหญ่ เหมาะสม พุ่มกลมโต หรือกรวยห้อย ย้อยโชติ โผล่กลางไพร

ปริงใบอ่อน สีแดงแดง ม่วงอมฟ้า ยามแก่กล้า ใบเขียวเข้ม เต็มพุ่มใหญ่
ดอกสีขาว อมเหลือง ตามซอกใบ กลีบรูปไข่ สีเหลืองอ่อน อ่อนช่อนมาลี

ผลทรงกลม สีเขียวเตี๊ยะ เมล็ดเดี่ยว ผลอ่อนนี้ มีรสเปรี้ยว สีเขียวปนจี
ผลสุกสี เหลืองส้ม กลมกลิ้งดี เมล็ดมี เส้นใย ให้สีน้ำตาล

ต้นประโยชน์ มะปริง กรังแสงชัด ผลเปรี้ยวจัด ปาดฟันจิ้ม น้ำปลาทูาน
ปรุงต้มยำ ทำปริงดอง รับรองกัน ถารสนั้น เข้าใจ มันถึงใจ

รากมะปริง ใช้ทำเป็น ยาเย็นจิต ใช้ถอนพิษ ดดไข้ ให้คลายได้
ขุดรากมา ผานฝนแฉะ เข้ายาไทย สมุนไพร รากมะปริง ใช้ตำรา

สถิตย์พันธ์ ธรรมสถิตย์

อันมะปริง ลึงค่าง มะปรางคู่
รู้กันอยู่ ดูเหมือนนี้ พี่น้องเล่า
ชื่อคล้องจอง มอญผาด ต๋องคาคา
ทักทักเธอ เขาว่านี้ มีที่มา

มะปรางนั้น หวานละมุน กรุ่นในจิต
มะปริงนั้น มันเปรี้ยวจัด คัดผวา
นึกคราใด ใยเจ็ดพัน ด้งพรรณนา
น้ำลายหนา มาอยู่ ดูแปลกดี

มะปรางสาว เจ้าหน้าหวาน ปานตาละเอะ
จัดเพราะ เสนาะล้ำ น้ำคำนี้
ยามแยมยัม พร้มเพรา เจ้ามากมี
มองก็ทัก ไม่วีแว้อ ใจจริง

มะปริงสาว เจ้าหน้าเด่น แป้นแค้นเหว
มีทุกเมื่อ ใจสนุก ใจยิ่ง
ยามเมื่อเห็น ดูเด่นล้ำ ชนเหมือนลิง
ไม่อยู่ห่าง ว่างเล่นหัว ท้อบริเวณ

มะปริงเด็ก ไม่เลี่ยนรัก มักสนุก
ชอบเคล้าคลุก ชุกไข พักกายเล่น
ตุงพิน้อง ทำเองเดี๋ยวกัน มันประเด็น
รู้เห็นเช่น เป็นเช่นนี้ จักกะใจ

รักมะปราง น้าขังเหตื้อ เมื่อน้ำใจคิด
อยากได้จิต เขยชมยิ่ง มะปริงหมาย
คนชั่วชาติ อุบาทว์จ้อง ข้างหน้าฉาย
เกิดเป็นชาย ใจชั่วฉลุ คนอัปรีดิ์

ตั้งสติ มีให้จิต คิดวิปัสณา
จำต่องค์ต จิตตั้งใจ ให้เข้าที่
ให้ธรรมชดย อำนวยได้ ใจเปรมปรีดิ์
หมั่นคิดดี มีกุศล คนชื่นชม

จิตคนเรา เมามัว พัวพันเล่น
คิดลัษณ ปนแปด เราติดหล่ม
ตามใจมาก จักเสียหาย ให้ตรอมตรม
ละสุขหล่ม ไน้มจิตตั้ง ในทางดี

โกวิท ธีรวิโรจน์

เห็นมะปริง แล้งเสียด คงเปรี้ยวจืด กินต้องขี้ต๊าก ปากสั่น ให้อ้วนไห้
หน้าเหยเก เจ็ดพัน น้้นปะไร เม็ดออก ไป แะอิม คงพริ้มเพรา

ดอกเป็นช่อ อรชร ตอนติดลูก เอมาปลูก สักต้นไซ้ คงไม่เหงา
ได้เปรี้ยวบริด จืดจืด อาจต้องเอา น้ำปลาทาน จิ้มเจ้า คงเข้าที่

ใส่ต้มยำ แทนมะนาว ก็เข้าท่า ขอยถึ ยำชะ น้ำกินนี้
คงต้องกิน เปรี้ยวแบบนั้น นานนานที ทำองไมดี สิ้นปร้า ต้องลาเอะ

ศกุนตลา ณ หนองคาย

ต้นมะปริงสิงสถิตย์ที่ไทรหน่อ

ไฟใจร้ออยากเห็นเป็นไฉน

คงยืนต้นขนาดกลางพรางไว้ไฉ

มีพุ่มใบทรงกลมผสมกรวยรี

เห็นยอดอ่อนสีม่วงร่วงห้อยช้อย

ดูอ่อนช้อยช่อดอกเหลืองอ่อนสี

ตามช่อใบปลายยอดนั้นมากมี

ผลเขียวเล็กกลมเล็กดูอวบไว

ผลดิบเนื้อกรอบชุ่มชุ่มพริกเกลือ

อร่อยเหลือปรังทำแกงเล็กรสไฉริ

น้ำปลาทานมะปริงแฉ่นแซบถึงใจ

ไวตามีนซีเสริมให้ฟันแข็งแรง

ช่อยับเต็มหระระดูเสียก็ได้

เปลือกแก่ไข่มลายไปพิษล้ำแดง

เด็ดออกตามไรฟันพลันเหือดแห้ง

เป็นผลแห่งคุณค่าสมุนไพร

กุศล คำเพราะ

มะปริงไม้ทรงพุ่มไม้ผลัดใบ
พบทางใต้ตะกั่วออกในป่าใหญ่
ดอกสีเขียวอมเหลืองพรางพรางไพร
ตามซอกใบออกเป็นช่อออออกมา

ผลทรงกลมหรือรูปไข่เบรียลจัดจ้าด
รสชาติบาดถึงทรงพุ่มเขียวชดชาม
เด็กชอบจิ้มน้ำปลาหวานเคี้ยวกรูปราม
ผู้ใหญ่ตามถามจิ้นพอช่อวางทิ้ง

ปรุงรสเบรียลในอาหารแทนมะนาว
ต้มยำน้ำขิงแกงเหลืองปลากดมกส้มขี้
น้ำพริกขยำแบบปากษ์ได้ย่ำมะปริง
ราก..ดีจริงเป็นยาเย็นแก้ไข้เอ๋ย

ดองพร เดชกุลทอง

ต้นมะปริงนี้หนาทึบดอก

รู้จักดีไม่หลงดอกนอกดอก

ตอนเด็กเล็กจึงเก็บมะปริงแถมส้มป่า

ใหญ่เสียดฟ้าทรงพุ่มกลมกรูปรอย

ใบแน่นทึบกิ่งยาวห้อยย้อยลงดิน

น้ำตืดใบบางเหนียวสีเขียวสดดอย

ใบเดี่ยวเล็กปลายโคนใบแหลมระรอย

ยามใบอ่อนสีม่วงสดดอยด้วยอมแดง

มะปริงนี้มัดอกดีเยี่ยมเหลือ
ทรงรูปไข่ใกล้ปลายกิ่งดอกออกทาง

อร่ามไร้ช่องขาดอกแยกแตกแขนง
ดอกไกลแกว่งยามลมโบกโยกไปมา

ผลมะปริงนั้นหากว่าถ้าจะเทียบ
ตรงมะปริงพลเล็กและกลมกว่า

เอามาเปรียบกับมะปรางมีต่างหนา
นี้แหละหนาผลมะปริงเปรี้ยวจริงนา

เอามะปริงมาหนึ่งจานพอทานได้
ผ่าสองซีกเอามาใส่แกงเห็ดองปลา

อาหารใต้ใช้มะปริงแทนส้มหนา
เม็ดม่วงฟ้าอย่าใส่มิทานกัน

อีกหนึ่งจานเขาเอายำมะปริง
เอาแต่น้ำเม็ด ไม่เอาเขา ไม่ทาน

อร่อยยิ่งนำมะปริงสับสับหั่น
ผสมผสานมะพร้าวคั่วกลิ่นหอม

น้ำพริกมะปริงยังจับทราบหรือไม่ว่า
ใส่ลงครกหมกกะปิโขลกและตำ

สับชอยให้เป็นชิ้นเล็กคูลูกข่า
อร่อยล้ำเผ็ดเปรี้ยวชนิดต้องติดใจ

อีกหนึ่งอย่างเขานิยมักทำทาน
เอาน้ำปลาใส่น้ำตาลผานพริกใส่

มะปริงเปรี้ยว น้ำปลาหวานเคยกินใหม่
และต้องไม่ลืมหอมขอยอร่อยเชียว

จตุพร สุวรรณปากแพรก

นิกรถึงครายามแรกที่แพ้ทำเอง
 ให้เรียรักเองแต่ของกินถวิลหา
 ผลหมากรากไม้รสเปรี้ยวเอนา
 ประจະตะ ไม่ได้ออกหน้าหามากิน

ยามแรกเห็นผลมะปริงสวนเพ็ญบ้าน
 สุดจะทานทนได้ให้ถวิล
 ตัอง ไปขอเพ็ญบ้านเอามากิน
 พอได้ชื่นความอยากก็ระอา

ก็มันเปรี้ยวเหลือใจกระไรนี่
 นิกรทุกทีน้ำลายสอระอแฉะหนา
 เอามาจิ้มน้ำปลาทานจั่วจั่ว
 ได้ดื่มพล่าเปรี้ยวก็หนาพาเสียอ้วน

อุดมด้วยวิตามินอยู่ในผล
ยังช่วยดลให้เรียวแรงที่แข็งขัน
ช่วยแก้แพ้พิษไข้ ไข้เกินจ่านรธา
คุณอนันต์ไม่แพ้พรรณมะปรางเลย
เพราะมะปริงและมะปรางนั้นใกล้เคียง
แนบสนิทสายสัมพันธ์อันจะเพย
อยู่ในวงศ์และสกุลเดียวกันเลย
ขอละเลยจุดให้แยกต่างพรรณ
มะปริงนั้นมีผลเล็กและป้อมกว่า
จุดดวงตากลมแปดแหว่งอัน
สวนมะปรางมีผลเรียวยาวกว่ากัน
ปลูกสองพรรณไว้ด้วยกันดีกว่าเลย

อภัยพร แสงทอง

รสเปรี้ยวจัดขี้ต๊ากมะปริงนี้ เป็นไม้ที่มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อน
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในแอฟริกา

เป็นไม้ใหญ่ทรงพุ่มไม้ผลัดใบ สูงพอ ได้ยี่สิบเมตรถา โฉน
ทรงพุ่มกลมหรือรูปกรวยกว้าง ได้ใจ กิ่งห้อยย้อยลง ไปดูสวยงาม

ใบเป็นใบเดี่ยวเรียงตรงข้ามสลับ รูปรีรับแกมใบหอกหน้าเกรงงาม
ใบสีเขียวเข้มเรียบมันวาวงาม ใบอ่อนม่วงแดงอร่ามงามน่าชม

ดอกสีเขียวอมเหลืองเป็นช่อช่อ แยกแขนงออกที่ซอกใบได้เหมาะสม
ออกใกล้โคนใบปลายกิ่ง ได้เกสรดอกกลม ออกดอกตามใต้ใบโคนมกรร

ผลเป็นแบบทรงกลมหรือรูปไข่ เมล็ดในมีเมล็ดเดี่ยวเปรี้ยวหนักหนา
เปลือกผลบางเรียบเกลี้ยงสีเขียว

เนื้อจากมะปริงนี้รสเปรี้ยว จัดจืดเชียวรับประทานได้ไม่ฝืน
ทำอาหารทานได้ทุกวันนี้ แลเห็นมันเมื่อทำต้มยำดี

หรือนำมาฝานจิ้มน้ำปลาหวาน ทำปริงตองทานกันมันดี
รากใช้ถอนพิษลด ไข้ได้ทุกที สมุนไพรมะปริงนี้จริงจริง

อานนท์ ศรีวิสูตร

ต้นไม้อายุสูงแต่แผ่กิ่งก้าน

คือมะปริงอิงแอบแนบทองเหลือง

พืชเมืองร้อนขึ้นได้ทั่วยุทธศาสตร์

เขียวชอุ่มพุ่มทางพรางร่มเงา

ขึ้นในป่าดงดิบอยู่ร่มเงา

กระดองอย่างระอึงไพรอยู่ชุกชุม

มะปริงผลห่อหุ้มดินกับก้นดอ

นกกาเฝ้าเกาะกิ่งทางปีกบิน

กิ่งห้อยย้อยเปื้อนกลิ่นน้ำตาลแก่

ใบเรียงแฉกสลับงามสดดั่งใบ

แผ่นใบบางเขียวเข้มเหมือนเงาจันทร์

ดูสมจินต์ดั่งอกช่อยาอให้พราวตา

ดอกระปริงเขียวดอกลมเหลืองเมื่อดอกเขียว

ทรงงามดั่งรูปไข่ปลายกิ่งหงา

ผลทรงกลมเหลืองอมส้มขมิ้นหนา

พบตามป่าร้อนชื้นชื้นทั่วไป

ผลสุกกลมเปลือกบางอย่างฝืดฝืด

ดื่มรสเฝื่อนจัดจ้านยากทานไช

เปรี้ยวหนักหนาขมชนิดให้ติดใจ

น้ำปลาหวานช่วยได้หรือให้ติดใจ

รากมะปริงสมุนไพรใช้รักษา

นับเป็นยาถอนพิษใช้ได้ทั้งผอง

ไม้สูงใหญ่ต้นแม่น้ำและลำคลอง

ช่วยประคองปลูกกันไว้ได้บ้าง

อัญชลี ณ เชียงใหม่

